

Docenten mogen geen fysiek geweld tegen leerlingen gebruiken.

WIE IS DE BAAS IN DE KLAS?

'TWEË PROCENT VAN DE DOCENTEN OVERWEEGT HET ONDERWIJS TE VERLATEN VANWEGE AGRESSIE'

Leraren uitdagen gebeurt sinds jaar en dag, maar inmiddels gaat het verder dan dat. Steeds meer docenten, vooral op het vmbo, krijgen te maken met verbaal en fysiek geweld van leerlingen. Zij voelen zich minder veilig op school en zijn niet meer vanzelfsprekend een autoriteit. Hoe komt dat?

Wat zeg je, raddraaier, belhamel! De stok zwaaide zwiepend door de lucht en Pietje kreeg een ferm tik." Een fragment uit 'Pietje Bell' van Chris van Abcoude. Vooral vooroorlogse generaties zullen zich herinneren dat zo'n 'fermen tik' van een leraar niet ongewoon was. Sinds 2007 is in de wet geregeld dat docenten geen fysiek geweld tegen leerlingen mogen gebruiken. Een goede zaak; een pedagogisch pak slaag is immers niet meer van deze tijd. Toch slaat de vrijere omgang met leerlingen tegenwoordig steeds meer door naar de andere kant. Agressie in het onderwijs komt vaker voor en de leraar is niet meer onbetwistbaar de autoriteit. "Gezag is minder vanzelfsprekend dan vroeger",

beaamt oud-leerkracht Wouter Prins (63), die voor de vakbond CNV agressietrainingen voor docenten geeft. "Je ziet dat in de hele maatschappij. Ook medewerkers in het openbaar vervoer, ambulancepersoneel en politieagenten hebben er last van."

GRENS OVSCHREDEN

"Leraren pesten is van alle tijden. Heb ik vroeger ook gedaan. In

mijn tijd als leerkracht had ik er ook mee te maken, maar de gezagsverhoudingen waren wél duidelijk", verklaart Prins. Uit onderzoek van het ministerie van Onderwijs blijkt dat twee procent van de docenten overweegt het onderwijs te verlaten vanwege agressie. "Reden tot zorg, want we hebben al te maken met lerarentekorten." De problemen ontstaan op het moment dat leerlingen grenzen overschrijden,

Zo kan het ook

Een adjunct-directeur van het Anna van Rijn College in Nieuwegein pakte in 2011 een dertienjarige leerling bij zijn nek en begeleidde hem naar buiten. De ouders deden aangifte van mishandeling, waarop de man werd gearresteerd. De adjunct-directeur kreeg steun van de school en kon meteen weer aan het werk. Tot een rechtszaak is het nooit gekomen. Het Openbaar Ministerie oordeelde dat de adjunct-directeur nooit aangehouden had mogen worden.

bijvoorbeeld als ze eruit worden gestuurd en vervolgens weigeren te vertrekken. "Leerlingen weten dondersgoed dat een leraar niet te ver mag gaan en beperkt is in zijn strafmogelijkheden. Dat testen ze uit. Mijn jongste kind zit op het mbo en daar zijn bewakers aangesteld voor dit soort gevallen. Ik schrok ervan, maar je moet toch iets als school."

Gescheld, pesterijen en agressie. Ruim een kwart van de docenten heeft hier mee te maken

WEGKIJKEN

De oorzaak is volgens Prins een gebrek aan eenduidige afspraken en regels op scholen. "Schoolbesturen moeten één lijn trekken en daar niet van afwijken. Een jongen wordt bijvoorbeeld de klas uitgestuurd, moet naar de conrector en komt enkele minuten later alweer terug met een brede grijns op zijn gezicht. Als leraar sta je dan voor gek. Het ondermijnt je gezag. Veel scholen stellen wel regels op, maar houden zich er vervolgens niet aan. Het gebeurt te vaak dat ze wegstijgen van dit soort problemen. Angst voor imagoschade of klachten van de ouders kunnen daarbij een rol spelen."

SCHULDEN

NOS Stories deed onderzoek onder 10.000 jongeren. Honderden scholieren geven toe zelf weleens een docent uit te schelden, bijvoorbeeld omdat ze eruit worden gestuurd. Hoe er met een scheldende leerling wordt omgegaan, verschilt per school en soms zelfs per docent. Leerlingen worden uit de les gestuurd,

INTERVIEW Gerrit Keeman, 'de nekveldocent'

Onderwijsassistent Gerrit Keeman (64) staat in de media inmiddels bekend als 'de nekveldocent'. "Een mooi woord voor Scrabble, vier keer de woordwaarde", zegt Gerrit. Hij maakt er een grapje van, maar woede en frustratie overheersen. De bijnaam dankt hij aan de leerling die hij bij zijn nekvel pakte, nadat die weigerde de klas uit te gaan, een krukje tegen zijn schenen gooide en zijn moeder uitschold voor 'hoer'. Een andere leerling filmde het, waarna de beelden op de website Dumpert.nl belandde. Het filmpje werd meer dan 600.000 keer bekeken. Gerrit werd geschorst, de jongen keerde na een gesprek terug naar school. "De omgekeerde wereld", vindt Gerrit. "Spijt heb ik niet. Ik heb mezelf verdedigd. En ik sta niet toe dat ze mijn 90-jarige moeder beledigen."

Ook de politie zei dat er onvoldoende bewijs was om de jongen te vervolgen

Gerrit was al met prepensioen, maar wilde nog iets betekenen voor de maatschappij. "Na een loopbaan als politieman werd ik technisch onderwijsassistent op het Kennemer College in Heemskerk. Dat leek me wel wat. Ik heb vroeger les gegeven op een lts en was in mijn vrije tijd actief bij de scouting. Maar ik heb het zwaar onderschat. Het vmbo is inmiddels een verzamelbak van kinderen die vroeger naar het speciaal onderwijs gingen. Nu heb ik als politieman wel voor hetere vuren gestaan, maar als docenten geen eenduidige lijn trekken, wordt het moeilijk. Mobieltjes waren bijvoorbeeld volgens de regels verboden, maar werden toch toegestaan in de klas. En dat ging met veel afspraken zo. Het was voor mij geen werkbaar situatie. In november heb ik aangegeven dat ik mijn jaarcontract per 31 januari zou beëindigen." Hoewel de leerlingen aanvankelijk tegen Gerrit opkeken omdat hij politieman was - 'Heeft u dan ook wapens gebruikt, meneer?' - en hij soms zulke diepgaande gesprekken met ze had dat ze in tranen uitbarstten, ging het enkele weken voor zijn vertrek mis. Heel Nederland kon op internet meekijken. "Mensen zagen precies hoe het ging en kozen massaal mijn kant. Ik ben overladen met positieve reacties, bloemen en zelfs geld. Een petitie om steun te betuigen is bijna 8.000 keer getekend.

Kennelijk storen veel mensen zich aan het gebrek aan normen en waarden in het onderwijs en zien ze mij als een soort klokkenluider. Dat ik ermee naar buiten tred in de media, is omdat ik een statement wil maken. Zo kan het niet langer op scholen. Terug naar het onderwijs wil ik niet meer. Het is mooi geweest. Ik heb inmiddels genoeg betekend voor de maatschappij."

moeten nablijven of worden zelfs geschorst. Maar soms ook heeft brutaal of lastig gedrag helemaal geen gevolgen omwille van de goede vrede. “Toen een docent vroeg of een jongen zijn jas wilde uitdoen, werd hij voor kankermongool uitgemaakt.

Het lerarentekort op basisscholen zorgt voor volle klassen en overwerkte leerkrachten

De leraar liet het maar, omdat hij door wilde met zijn les”, zegt één van de ondervraagden. “Vrouwelijke docenten worden regelmatig slet of kankerhoer genoemd als het niet zo gaat als iemand wil. Ze doen alsof ze het niet horen”, meldt een ander.

MOBIELTJES

Daarbij is het inmiddels de gewoonste zaak van de wereld geworden dat incidenten op school worden gefilmd. Op internet wemelt het van de video's waarin heftige confrontaties tussen docenten en leerlingen zijn vastgelegd. “Daarin zouden scholen strenger moeten zijn. Geen mobieltjes in de klas en die regel handhaven. Je kunt als school ook aangifte bij de politie doen als een leerling zonder toestemming een docent filmt en dat verspreidt.”

Een à twee keer per maand vragen docenten het CNV om juridische bijstand, omdat het op school is misgelopen. Prins vindt dat dit eigenlijk een taak van het schoolbestuur is. “De school moet voor zijn docenten opkomen. Vooral beginnende leerkrachten zijn kwetsbaar. Je kunt niet verwachten dat zij alles in hun eentje oplossen.” ■

Een goede docent is beheerst en staat boven de leerlingen...

Feiten en cijfers

Uit een jaarlijkse peiling van het ministerie van Onderwijs onder 1.100 docenten blijkt dat in 2010 **94 procent** van hen zich nog veilig voelde. Zes jaar later was dat teruggelopen tot **88 procent**.

Een kwart van de docenten wordt uitgescholden, geïntimideerd of fysiek bedreigd. Drie op de honderd docenten hebben het afgelopen jaar meegemaakt dat een leerling fysiek geweld gebruikte. Het gaat dan bijvoorbeeld om duwen, schoppen of slaan.

Bij de Inspectie van het Onderwijs kwamen vorig jaar **meer dan 2.000 meldingen** bij vertrouwenspersonen binnen, een kleine stijging ten opzichte van het jaar ervoor. De meeste gingen over verbaal en fysiek geweld op scholen.

Docenten op de praktische vmbo-scholen hebben bovengemiddeld vaak te maken met incidenten. **10 procent van vmbo-leraren** heeft weleens een leerling met een wapen gezien. Andere veelvoorkomende incidenten zijn diefstal, stoned of dronken in de klas zitten, en drugshandel van leerlingen rondom de school.

De docenten geven de sociale veiligheid op hun school gemiddeld **het rapportcijfer 7,8**. Hoewel dat een ruime voldoende is, daalde het cijfer wel: **in 2015 was het nog een 8,6**.

Eén op de tien leraren geeft de eigen veiligheid een **onvoldoende**.

Bron: Rapportage Sociale Veiligheid van Docenten door DUO Onderwijsonderzoek & Advies, 2018.